

DIN CORESPONDENȚA LUI SPIRU HARET

Felicia Elena BOȘCODEALĂ

Spiru Haret (15 februarie 1851, Iași - 17 decembrie 1912, București)¹ poate fi considerat, pe drept cuvânt, cea mai însemnată personalitate reformatoare a epocii sale. Licențiat în matematică (1875) și fizică (1876), doctor în astronomie (1878), prin cercetările și concluziile formulate a corectat rezultatele obținute în cercetările lor de savanți francezi de renume. A fost primul român cu doctorat în matematică și cel care a deschis drumul spre afirmare a școlii românești în acest domeniu.

Cooptat în rețeaua Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor, în 1876, anul când devine și membru corespondent al Academiei Române, ca membru al unor comisii de inspecție sau colective de examinare, din anul 1883 este numit inspector al școlilor, iar în 1885, secretar general al ministerului, moment în care se implică în încercările de reorganizare și reformare a învățământului. A fost ministru de mai multe ori: 31 martie 1897 – 11 aprilie 1899; 14 februarie 1901 - 22 decembrie 1904 și 12 martie 1907 – 29 decembrie 1910, răstimp în care a inițiat reforme pentru reorganizarea învățământului românesc, având astfel posibilitatea și timpul necesar de a-și aplica legile pe care le-a inițiat.

Prin tot ceea ce a făcut, prin ideile sale novatoare, originale, menite să schimbe mult și multe în societatea românească, Haret a creat un curent care-i va purta numele – *haretismul*, care a însemnat implementarea factorului

¹ G. Țițeica, *Din viața și activitatea lui Spiru Haret*, în „Revista generală a învățământului”, IX, 11914, nr. 8-10, p. 364; Stanciu Stoian, *Spiru Haret sociolog și reformator al școlii românești*, în „Din istoria pedagogiei românești”, vol. IV, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1969; Muzeul Județean Buzău, inv. 34887 - 34889; 34945 - 34950.

cultural și economic în rândurile celor mulți și nevoiași, adică a locuitorilor de la sate. Iar cei care i-au pus în practică ideile nu erau alții decât dascălii școlilor sătești, învățătorii, cei care, trăind în mijlocul sătenilor le cunoșteau nevoile și năzuințele, astfel că erau cei mai nimeriți în a transpune în practică ideile de emancipare culturală și socială inițiate de Haret.

El a întreținut o vastă corespondență pe care a avut curiozitatea și răbdarea de a o parcurge și apoi de a răspunde personal oricăruia dintre cei care i s-au adresat. Modalitatea de adresabilitate și felul elegant și curtenitor în care încheia fiecare misivă au avut un efect deosebit, fiecare dintre cei care primea răspunsul la diversele chestiuni pe care le ridica spre delușire marelui om al școlii, fiind astfel conștientizat de rolul său în societate. În scrisorile sale găsim sfaturi și îndrumări, răspunsuri directe la problemele ridicate de învățători.

Periodic, învățătorii trebuiau să participe la conferințe județene, cercuri culturale sau la congrese. Haret va fi prezent la toate congresele învățătorești, organizate începând cu anul 1900, urmărind cu atenție dezbaterile problemelor cu care se confrunta învățământul românesc, sesizând și notând toate propunerile care i se păreau demne de luat în seamă.

A inițiat călătoriile de vacanță, activități menite să faciliteze învățătorilor cunoașterea diferitelor zone ale țării, urmând apoi să vorbească despre ce au văzut, școlarii lor, iar unii au fost trimiși în alte țări, unde au luat cunoștință cu sistemul de învățământ de acolo. Metoda a avut efect, astfel că unii dintre cei care au cunoscut realitățile altor state, au devenit mai apoi conducători ai unor instituții economice și culturale din țara noastră. Totodată, el a creat „Biblioteca pedagogică”, în ideea de a se tipări traduceri din literatura pedagogică, iar pentru examenul de capacitate s-au scos probele teoretice, înlocuite cu probe practice, mai concludente în a aprecia pregătirea viitorului dascăl.

Haret a avut în vedere nu numai temeinica pregătire a viitorilor învățători, dar s-a gândit și la situația lor materială, astfel că aceștia erau ajutați să-și înceapă activitatea prin sprijinul acordat prin Casa Școalelor, prin Casa de Credit, Economie și Ajutor a Corpului Didactic, prin subvenții și premii pentru cercuri, școli de adulți, lucru manual, grădini școlare, dar mai ales prin legea care le permitea să-și cumpere pământ, devenind astfel gospodari în satele unde dăscăleau. Și nu de puține ori ei au fost motorul înființării și activității băncilor populare și cooperativelor sătești, ceea ce le-a sporit prestigiul în cadrul comunității.

În 1891 s-a înființat prima bancă populară în județul Ialomița, până în 1905, la nivelul Vechiului Regat numărul lor fiind de cca. 2000, Spiru Haret fiind unul din principalii sprijinitori al acțiunilor de înființare a unor asemenea instituții populare de credit, el fiind prezent, alături de alte personalități ale vremii la primul congres al Băncilor populare organizat la 11 ianuarie 1904, la

Focșani. I-a primit pe participanți, în cea mai mare parte preoți și învățători cu apelativul de *apostoli ai celor mai folositoare instituții din țară*. Dar nu numai băncile populare, dar și obștile de arendare și cercurile culturale sunt creații ale sale.

Idea lui a fost ca prin instrucție școlară elevii, viitorii cetățeni, să devină buni români, cu dragoste de țară și încredere în viitorul ei. A avut în vedere ca recrutarea profesorilor să se facă după noi criterii, introducând inamovibilitatea acestora, introducând și alte metode de învățare a diverselor materii de studiu, încurajând metoda interactivă de predare, ceea ce a stimulat participarea elevilor la însușirea temeinică a cunoștințelor. Tot el a avut ideea de a se asigura și pregătirea preșcolarilor, prin înființarea grădinițelor, prima fiind înființată la 1 decembrie 1897, până la apariția legii care statua organizarea și funcționarea acestora – Legea pentru școalele de copii mici – înființându-se 168 asemenea instituții școlare.

Pentru a asigura editarea unor manuale școlare accesibile, a încurajat concursurile de cărți didactice, ceea ce a permis așezarea învățământului pe un fundament științific, iar pentru clasele primare s-au aprobat numai un singur abecedar și doar o carte de lectură. Veniturile obținute au fost folosite pentru acoperirea necesarului de manuale pentru copiii familiilor fără posibilități materiale. De asemenea, a sprijinit financiar o serie de publicații în domeniu – „Convorbiri didactice”, „Învățământul primar”, „Noua revistă pedagogică”, „Școala română”, publicații care, prin conținutul lor, și-au adus o substanțială contribuție la cunoașterea de către dascăli a problemelor învățământului românesc, ajutându-i mult în perfecționarea pregătirii lor. Și tot el a fost cel care a inițiat apariția, începând cu 2 decembrie 1901, a revistei „Semănătorul”, condusă de doi mari literați, George Coșbuc și Alexandru Vlahuță, cu scopul declarat de a reînvia tradițiile românești.

A avut în vedere și o altă problemă, din lumea satelor mai ales, faptul că mulți dintre adulți nu aveau o pregătire școlară corespunzătoare, astfel că în 1906 a creat școlile de adulți, iar pentru ajutorarea copiilor săraci a înființat cantine școlare. Nu lipsit de interes este că s-a gândit să asigure posibilitatea ca elevii să cunoască și alte zone ale țării, instituind ceea ce se numește turism școlar, o circulară din 9 ianuarie 1898 cerând conducătorilor de școli secundare ca pe timpul vacanțelor să organizeze excursii cu elevii. Nu a uitat nici de pregătirea fizică a școlarilor, din inițiativa sa organizându-se concursuri școlare, acordându-se o mai mare atenție educației fizice în școli.

Iar ca să descifrăm și să înțelegem dimensiunea personalității și contribuției lui Spiru Haret în rezolvarea inteligentă și cu mult suflet a multora dintre problemele vieții sociale și culturale ale timpului său, este de ajuns să amintim aici că atunci când marele Brâncuși a fost solicitat să realizeze macheta bustului celui care a fost *omul școlii*, a realizat, metaforic, o fântână,

fântâna înțelepciunilor la care s-a adăpat societatea românească, el fiind comparat, pe bună dreptate, cu *un izvor de apă vie... un izvor dătător de viață*.

Bun cunoscător al sufletului celor mulți și năpăstuiți din satele țării, a abordat cu îngrijorare problematica revoltelor din februarie – martie 1907, concluziile și propunerile sale regăsindu-se într-o documentată lucrare tipărită în 1908 – *Chestia țărăneasă*. Iar atunci când, ca mulți alți buni români, a înțeles pericolul exploatării de către alții a bogățiilor țării, în primul rând a petrolului, s-a numărat printre personalitățile marcante care au subscris pentru înființarea Societății Naționale „România”, al cărui scop declarat era de a asigura exploatarea terenurilor petrolifere proprietate de stat.

În calitate de inginer hotarnic a efectuat măsurători și hotărnicii pentru mai multe moșii din județ, prilej cu care a cunoscut-o pe viitoarea sa soție, Ana, fiica pitarului Ghiță Popa (Popescu) din Lipia cu care s-a căsătorit la 23 ianuarie 1883, devenind astfel cumnat cu binecunoscutul om politic liberal, Grigore Constantinescu-Monteoru, considerat unul din primii exploratori și exploatare ai petrolului din zona Monteoru. Și poate nu întâmplător, un alt mare ministru al Instrucțiunii, dr. Constantin Angelescu, ginerele lui Grigore Monteoru, și deci rudă prin soția sa și mama acesteia, cu Spiru Haret (soția sa, Virginia era nepoata soției lui Grigore C. Monteoru), a fost continuatorul operei lui Spiru Haret de reformare a învățământului românesc.

La Muzeul Județean „Al. Odobescu” Buzău, s-a preluat, ca urmare a depunerii de către profesorul și poetul Gheorghe Andrei (la acea dată metodist la Casa Corpului Didactic, în momentul desființării temporare a acestei instituții), arhiva unei mari personalități a învățământului și culturii, I. G. Dumitrașcu, originar din Fundeni-Zărnești, patronul spiritual al actualei Case a Corpului Didactic, distins de Franța cu onorantul titlu de Ofițer al Academiei, între nenumăratele documente și fotografii fiind și o parte din corespondența lui Spiru C. Haret, ministrul Instrucțiunii Publice și Cultelor.

&

Viena, 29 decembrie 1901

1.

Domnule Popescu,

Răspund tocmai acum interesantei D-tale scrisori din 25 noiembrie, pentru că absolut mi-a lipsit timpul până acum. Să mă crezi că sunt uneori timpuri când nici nu mai știu încotro să mă întind mai întâi și de rândul acesta așa a fost starea mea neîntreruptă, de la februarie până astăzi.

Am venit aici numai ca să mai scap de belele și să pot pune puțină ordine în lucrurile și în corespondența mea neglijată de luni întregi.

Observațiile ce faci cu privire la modul cum învățătorii își înțeleg datoria sunt în mare parte juste, dar nu împărtășesc în totul pesimismul D-tale. Constați starea de lucruri destul de bine, dar de ce nu cauți și cauza ei? Atunci ai vedea că înlăturând cauza avem toate șansele de a înlătura și efectele.

Adu-ți aminte, te rog, cum s-au recrutat învățătorii până mai ieri alaltăieri; adu-ți aminte că școlile normale, până acum câțiva ani, erau considerate ca a cincea roată la car; că programele lor erau și sunt încă, în mare parte o adevărată ardechinendă. Chiar azi dimineață am avut ocazia să mai fac această constatare. Avem o denunțare că la Școala normală de învățători din Iași, profesoara de limba franceză ruinează pe elevi cu cumpărarea de cărți și mi se dă și lista fantastică a cărților impuse. Începusem deja o scrisoare ca să-i fac o lecție de morală, când – norocul meu – mă gândesc să consult programa. Crede-mă, lista cea fantastică era luată întreagă de acolo. Tot așa și cu altele, chiar cu aritmetica, după cum bine zici.

Dar, mai presus de acestea ia gândește-te cine s-a ocupat vreodată de învățător, odată numit? Cine a căutat să-i ridice moralul, să-l susțină, să-l îndrepteze, să-l consilieze? Cei care vor fi trecut prin o școală normală, vor fi auzit vreodată acolo zicându-se că: *învățătorul e un apostol*, ca o banalitate curentă, la fel ca altele. Dar pe urmă?

Până mai ieri, învățătorii erau *taillables et con véables à merci*. Îi numeau, îi scoteau, îi transferau și-i jupuiau toți, începând cu Ministerul, trecând pe la prefect, deputat, revizor școlar, alegător influent și terminând cu primarul și notarul satului. Poftim de fă naționalism și umanitarism în asemenea condiții, dacă-ți dă mâna.

Ei bine, cu toate acestea corpul învățătoresc îmi dă mai multe dovezi de vitalitate și înțelegere a rolului lui, decât cu celelalte corpuri cu care am a face. Poți d-ta să zici că mulți lucrează de frică. Nu o cred de loc. Știu ei bine că în asta eu nu am nici o acțiune asupra lor. Prefer să cred că lucrează din inimă și am și dovezi de asta. Nu pot crede că lucrează de frică oameni care-și creează neajunsuri, uneori neajunsuri mari, pentru a face un bine. Am chiar două exemple de învățători care fiind pedepsiți chiar de mine cu pedepse foarte aspre pentru cauze disciplinare, nu s-au lăsat deloc de ce începuseră și transferați fiind în altă parte, au reluat de la cap acțiunea lor întreruptă, pentru un cuconăș, cel mai mic neajuns din partea mea i-ar fi fost un duș de apă rece, pentru dânsii asta le-a trecut peste cap fără să o răcească.

E bineînțeles că am destulă inimă și chiar destul simț practic ca să înțeleg că la asemenea oameni pedepsele nu pot dura. Dar pentru mine este o încurajare care mă despăgubește de multe alte cauze de deprimare în lucrarea ce am întreprins.

Vei zice iarăși că mișcarea cea bună printre învățători este departe de a se fi generalizat. Asta este sigur, ba zic că nici nu se putea să fie altfel. Când ai să

urmești o greutate mare din loc, nu știi că la început mișcarea abia se simte? Dar mai pe urmă mișcarea se adaugă mișcării și iuteala crește din ce în ce.

Sunt 4500 de învățători și eu evaluez la cel puțin 500 numărul acelor care fac ceva pentru mișcarea poporanistă, excluzând pe aceia care vorbesc dar nu fac. Ei bine, proporția aceasta este absolută. Adu-ți aminte că mișcarea a început, sunt acum mai puțin de patru ani, că mijloacele ce am întrebuințat au fost foarte mici și neînsemnate, că personalul care m-a ajutat a fost puțin numeros și în mare parte puțin convins de însemnătatea și de eficacitatea propagandei ce întreprindem. Mai adu-ți aminte că în acei doi ani, adu-ți aminte, în fine, că în aste zece luni de minister din rândul acesta, eu nu am făcut mai nimic pentru a o menține și a o dezvolta, absorbit cum am fost aproape exclusiv cu chestiile de gologani. Și cu toate astea mișcarea nu numai a continuat, dar ia avânt din ce în ce mai mare. D-ta nu știi, pentru că judeci numai după județul D-tale, unde nu era nimic făcut și unde totul trebuie început. Dar să înceapă dar și voi vedea.

Iacă pentru ce am deplină încredere în succes și pentru ce lucrez și voi mai lucra în astă direcție cu același foc ca și când aș avea numai 25 de ani. Multe am întreprins, mai multe decât poate spera un om ca înainte să poată duce la bun capăt. Dar dacă când voi închide ochii vom vedea că sămânța aceasta nu s-a pierdut, vom putea zice că nu am trăit degeaba.

Acum, concluzia la toate astea care este? Este că sunt cu totul de părerea D-tale că este bine ca în școala normală, viitorului învățător să i se facă o preparație anumită pentru acțiunea ce va avea de exercitat în afară din școală. Și dovada că asta e părerea mea iat-o în distribuția de ore ce am făcut la septembrie pentru școlile normale, am prevăzut la toate câte două ore pe săptămână pe care le-am destinat pentru datoriile învățătorilor. Am explicat tuturor celor ce m-au întreat că în aceste ore voiam să se facă un regulament școlar, pentru că acelea știam că se fac deja, ca să se prepare viitorii învățători anume cum să înjghebeze o societate economică, un mic cerc cultural etc. D-ta ai inclus să li se facă și un curs de psihologia poporului rural. Poate că și asta ar fi bine, deși credem că nu vei găsi pe nimeni care să știe să facă un asemenea curs și dacă va deveni și acest curs un rău pretext de învățare pe dinafară.

Cât pentru ceea ce zici despre preoți, suntem perfect de acord. Cred că ei ar putea face mai mult decât învățătorii, dacă ar vrea. Sunt unii foarte rari care fac mult bine. Dar asta este o rară excepție. Ca să se facă ceva cu dâștii ar trebui un bicorn pe care nu-l am.

Dar cine știe ce ne rezervă viitorul ?

Al D-tale devotat, Haret

2.

22 martie 1904

Domnule Dumitrașcu,

D. G.<iacomo> Tauro (fruntaș al organizațiilor învățătorești din Italia) mi-a scris și mie mai deunăzi, cerându-mi unele lucruri. Îi voi trimite în curând lucrările cerute și cu acea ocazie îi voi răspunde și cu privire la articolul de care îmi vorbești.

D-nii Halita și Spiridon Popescu sunt așa de ocupați încât nici nu-mi vine să le propun să facă articolul cu privire la școlile normale.

M-am gândit că ar fi bine să te adresezi d-ta direct pentru acest scop d-lui Toma Dicescu (intelectual râmnicean), care fiind, poate, mai puțin ocupat, s-ar însărcina să scrie articolul.

Haret

3.

Scopul Ligei propusă de d. Haret

Liga pentru continuarea și apărarea activității sociale, culturale și economice la sate, conține în însăși numele său scopul și menirea sa. Scopul ei precis rezultă din următoarele rânduri pe care le desprindem din apelul d-lui Sp. Haret.

Ea (liga) va căuta să uzeze de toate mijloacele pentru luminarea țăranimii, să favorizeze înființarea cursurilor de adulți și a altor instituții culturale potrivite și să susțină pe cele deja existente, să dea ajutor pentru înmulțirea bibliotecilor rurale și a publicațiilor de popularizare; să înființeze organe de publicitate anume pentru țărani, prin care să se combată efectele propagandei pe care de ani de zile o face printre ei o presă decăzută sau vândută, cu scopul de ațâța patimile cele mai rele ale maselor inculte și de a semăna înrânsele germenele vrajbei și neîncrederii în bine și în trăinicia țării; să lupte contra încercărilor de reînnoire a vechilor obiceiuri din vremile în veci blestemate, ce nu sunt încă uitate de unii oameni care ar dori reînțoarcerea lor; să ajute cu sfatul și cu sprijinul cel mai energic pe toți aceia mari și mici care lucrează pentru ridicarea satelor și să lupte pentru a reduce la neputință pe aceia care se încearcă a se opune acestei sfinte activități.

(articol trimis lui I.G. Dumitrașcu pentru „Revista învățătorilor și învățătoarelor” ce se edita la Buzău)

26 noiembrie 1902

4.

Domnule Dumitraşcu,

D.B. Lippuis, inspector al şcolilor, 193, rue Maisonneuve, Montréal (Canada, America) doreşte să aibă principalele publicaţii pedagogice de la noi. Oare nu ar fi bine ca şi revista Dv. să facă sacrificiul de a-i acorda un abonament gratuit? El a ţinut la 8/21 noiembrie trecut, la Montréal o conferinţă foarte elogioasă asupra învăţământului nostru.

Haret

5.

Bucureşti, 30 aprilie 1906

Stimate domnule Dumitraşcu,

Te rog să mă ierţi că nu am putut răspunde mai curând la scrisoarea d-tale din 2 aprilie. Vreau să-ţi spun că cred inutil să faci proces revizorului pentru nesocotitele lui vorbe. Mai putem să ne preocupăm de vorbele lor, când nu putem opri fapte ca acelea pe care le fac ei?

Haret

6.

Valea Călugărească, 6 august 1911

Stimate domnule Dumitraşcu,

Am scris cum mi-ai cerut. Îţi restitui actele. Eu luna viitoare mă stabilesc în Bucureşti, prin urmare vei putea mai lesne să mă întâlneşti.

Haret

7.

Bucureşti, 15 decembrie 1911

Domnul meu,

Cât timp îmi va mai rămâne de trăit, voi socoti ziua de 12 decembrie 1911 cea mai frumoasă din viaţa mea. Nu numai că a fost pentru mine o

răsplată covârșitoare pentru munca trecută și pentru greutățile imense, dar ea a stabilit pentru mine și acei care m-au sărbătorit atunci legături nediscutabile, care sunt o garanție sigură pentru succesul muncii viitoare.

Vă mulțumesc din adâncul inimii pentru partea ce ați luat la această caldă și inimoasă manifestare.

Haret

8.

14 martie (1912?)

Domnule Dumitrașcu,

Cu părere de rău, nu pot muta pe d. Stoleru la Beciu, pentru că locul acela este deja ocupat. De ce nu mi-ai scris dea dreptul, ca să nu se piardă vremea?

Haret

Cuvântarea rostită de I.G. Dumitrașcu, la dezvelirea plăcii comemorative în memoria lui Spiru Haret.

Venerată Doamnă Haret,
Domnule Ministru,
Domnule Președinte,
Iubiți colegi,

Ca acela ce am fost întâiul președinte al Asociației Învățătorilor, sprijinit mult la întemeierea ei, în anii începuturilor fragede (1900 – 1904) de nemuritorul vostru soț și părinte al învățătorimii, Spiru Haret, mișcat până în adâncul sufletului, astăzi, cu prilejul dezvelirii plăcii comemorative din zidurile casei ce a locuit, viu să aduc prinos de pioasă recunoștință acestui mare geniu al neamului românesc.

Iată, cum trec anii după ani! Rândurile luptătorilor mereu s-au primenit. Asociația plâpândă din 1900 a ajuns astăzi o mare forță, închinată celor mai înalte interese obștești.

Învățătorimea organizată, va proslăvi în veci numele sprijinitorului ei inițial, care-i vorbește și de dincolo de moarte. Spiru Haret n-a fost numai Ministrul de un sfert de veac al școalei românești, cum scria un apologist și nici „adversarul” declarat al unor mari sau mărunți politicieni, profesori sau învățători puțin modești. Spiru Haret a fost cel mai mare Ministru al înălțării

neamului românesc prin școală și prin învățătorimea ce atât de mult a iubit din tot sufletul său, cu sinceritate, fără spirit de reclamă, fără vanitate.

Marii Eroi sunt întotdeauna sinceri.

Și aici, în casa devenită istorică din strada Verde, azi General Manu, stradă căreia i se cuvine un nume mai potrivit, dacă conducătorii municipiului ne-ar asculta dorința, cu ce bucurie părintească își primea aici Spiru Haret pe învățătorii săi.

Aici ne mângâia el în necazuri, ne încuraja în lupta aprigă contra tuturor nedreptăților. Aici ne îndemna să ținem piept încercărilor grele, loviturilor sângeroase de care se vorbește în unele din scrisorile sale originale ce și noi am încredințat urmașului vrednic de azi, constructorului Ministru, Dl. Dr. Angelescu, spre publicare, în monumentală lucrare: *Scrisorile lui Spiru Haret către învățători*.

Aici, în această Casă, ni se mai făcea și cinstea nevisată, de a fi reținuți uneori la masa ce ni se părea un ospăț cu Zeii din Olimp, împărtășiți cu ambrozie și nectar de cea mai sfântă împărtășanie.

Aici primea El delegațiile de învățători, Comitetele Asociației Generale, purtătoare de doleanțe și deziderate ale încercatei noastre corporațiuni.

Aici, ca într-un vast laborator, ca într-un sfânt altar, se galvanizau credințe, se împărtășeau speranțe.

De aici au pornit memorabilele lui rapoarte către Rege: cel din 1907, mântuitor atâtor vieți trupești și sufletești, victimele sângeroaselor răcoale țărănești; cel din 1903, din care reamintim aceste mărturisiri: *Asociațiile de învățători și institutori, ca și revistele acestora, au fost unele mijloace de a remedia lipsa legăturilor mai strânse cu autoritățile. Am ajutat cât am putut consolidarea lor și am căutat să stabilim între ele relațiuni cât mai apropiate. Ne-am sforțat, îndeosebi, de a favoriza formarea unei vaste Asociațiuni a corpului învățătoresc primar care, bine condusă, ar fi de mare sprijin Ministerului în realizarea multor puncte din programul său.*

Iată ce minunată prevedere! Înărurirea rodnică, sprijinirea reciprocă a Ministerului și a vastei Asociațiuni Învățătorești!

Am vrut, accentuase marele Ministru, să fac din învățători o forță contra întunericului și mizeriei încuibate.

Și Marele făuritor de suflete a constituit acea forță, folosind atrăgătoarea putere a iubirii de la învățător la învățător. A înălțat învățătorimea în ochii ei proprii, ca și în ochii opiniei publice.

Mișcătorul adagiu: *Anch ' ion son ' maestro*, Spiru Haret l-a intonat la Congresul învățătorilor de la Constanța (1910), primul congres învățătoresc onorat cu prezența unui Ministru al Instrucțiunii, fiind încă, în același timp, și Prim-Ministru Interimar. Citez cuvintele următoare:

Și eu sunt dascăl....De la sfaturile învățătoarești totdeauna am plecat cu o nouă energie de luptă și muncă... fiind o adevărată biserică ceea ce faceți Dv.

Încheierea (discursului n.n.) i-a fost crezul suprem al nobilei sale vieți, crez pe care astăzi nu este învățător și român să nu îl împărtășească: *Avem datoria de a dezrobi neamul românesc, pe pământ românesc.*

Cine oare a enunțat și cine a urmărit din răputeri să înfăptuiască un mai frumos și mai impunător program ca acesta?

De dincolo de moarte, geniul Marelui nostru Învățător ne poruncește să avem conștiința veșnic trează și să-i urmăm veșnic îndrumările ce vor duce la izbânda strălucită.

Cu învățătorii voi avea de dus o lungă și grea luptă în serviciul țării, fie ca șeful lor, fie ca simplu coleg de dascălie ni se răspundea în 1901 când îl proclamasem ca membru de onoare al Asociației.

Astăzi, prin comemorări ca cele organizate de conducerea Asociației noastre generale, se dau răspunsuri înălțătoare poruncii vremurilor, poruncii marelui Învățător și Profet al Românilor, Spiru Haret.

Îi ascultăm porunca! Nu-l vom uita niciodată! Îl vom urma.

Buzău, 19 mai 1931. I.G. Dumitrașcu.

&

Peste vreme, buzoienii au căutat diverse modalități pentru a-și manifesta respectul și mulțumirea pentru dragostea pe care marele Haret le-a dovedit-o prin înființarea de școli și pentru pregătirea viitorilor dascăli, între care și amplasarea unui bust în curtea Școlii Normale de băieți. Duminică, 18 iunie 1939, a avut loc ceremonia de dezvelire a bustului lui Spiru Haret, amplasat pe un soclu din curtea școlii. Între invitați: Petre Andrei, ministrul Educației Naționale, subsecretarii de stat Stanciu Stoian și Victor Țoni, Julian Stănescu, directorul învățământului normal; I. Bujor, inspector general. Directorul școlii, Emil Palade (tatăl lui George Emil Palade, singurul român laureat al Premiului Nobel pentru medicină, de la a cărei naștere s-au împlinit în 2012, o sută de ani) a vorbit despre personalitatea lui Spiru Haret, amintind că s-a luat inițiativa amplasării unui bust în curtea școlii, la 12 decembrie 1925, cu prilejul inaugurării oficiale a noului local, ceremonie la care a fost prezent și dr. Constantin Angelescu, directorul școlii, Constantin Secrețeanu și Gh. V. Stănescu, fost elev al lui Spiru Haret. Atunci s-a lansat o listă de subscripție, reușindu-se să se colecteze 15.000 lei, în 1926, primăria donând 20.000 lei, la care s-a adăugat și suma colectată de prof. Alexandru Raiciu. Inițial, s-a luat legătura cu sculptorul Dumitru-Bârlad.

Lucrarea a fost evaluată la cca. 150.000 lei, astfel că în această situație, a venit propunerea ing. Emil Negulescu, fiul institutorului Gabriel Negulescu, de la Școala primară nr. 3 de băieți, de a realiza bustul gratuit.

Fragments de la correspondance de Spiru Haret

Résumé

Après une brève présentation de la vie et de l'œuvre de Spiru C. Haret, on présente des lettres recues de la part de I. Gh. Dumitrascu (qui habitait Buzau), le fondateur de L'Association Générale des Enseignants et Enseignantes de Buzau, le noyau de l'association au niveau central. Cette année, qui marque la commémoration de 100 ans depuis sa mort, on spécifie l'initiative appartenant aux habitants de Buzau de lui ériger un buste, situé aujourd'hui sur un piédestal en face de l'école qui porte son nom.